

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

НАШИТЕ ПРАВА – НАШАТА ГАРАНЦИЯ

*Проект „Участвай сега“ на
Надежда и домове за децата – клон България*

*Проект „Участвай сега!“ се изпълнява в рамките на проект INSPIRE:
Подобряване на националната подкрепа за превенция, интервенция,
и отговор на насилието над деца, и овластяване на жертвите
и е съфинансиран от Европейския съюз и фондация
„Работилница за граждански инициативи“ (ФРГИ).*

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

Българският клон на „Надежда и домове за децата“ е създаден през Ноември 2011 г. Екипът ни фокусира своята работа в подкрепа на децата от възрастовата група 0 – 3 години и техните семейства, защото изоставянето на бебета води след себе си травми, които остават за цял живот и пречат на тези деца да израснат като пълноценни възрастни хора. Според нас, за да имат семейните политики устойчив характер, е необходим системен подход. В основата на нашата работа стои разбирането, че всяко дете трябва да има свой дом и семейство, в което да се чувства обичано и защитено. Работата на „Надежда и домове за децата – клон България“ е свързана с промяната на нагласи и политики, а където има промяна, има и съпротива.

Предговор

Тази книга се роди не в тишината на офис, а в смеха, цветовете, притесненията и смелите мечти на деца и младежи. Тя се роди в срещите, в рисунките, в игрите и в разговорите „от сърце“, в онези моменти, когато едно „не мога“ постепенно се превръща в „ще опитам“.

Създадохме тази книга, защото вярваме в децата и младежите, с които работим – в техния глас, в тяхната сила и в правото им да бъдат чути. Вярваме, че правата не са просто думи в закони и документи. Те са живи – усещат се, когато някой те изслуша, когато ти подаде четка, когато ти позволи да водиш играта и когато ти се довери.

Това е нашият общ разказ – на деца, младежи и възрастни, които вървят заедно. Разказ за участие, увереност и принадлежност. Разказ, който доказва, че всяко дете има място, всеки младеж има мечта и всеки глас заслужава да бъде чут.

Когато вървим един до друг – с обич, търпение и доверие – ние не просто се грижим. Ние променяме света.

Дейност

Дейността е с продължителност 12 месеца – 17.02.2025 -16.02.2026 година.

Проектът цели да създаде устойчива платформа (механизъм) за детско и младежко участие и да бъде пилотиран с деца и младежи с увреждания.

България все още няма достатъчно опит в областта на детското участие. Детското участие гарантира правата на детето и предполага, че децата не само свободно споделят мнението си, но и са активни участници в общността и в разработването на политиките, които ги касаят. Децата с интелектуални затруднения често са обект на дискриминация и изключване от обществото. Проектът има за своя основна цел изграждането на механизъм за ефективно, съдържателно детско и младежко участие, в който ще бъдат включени и деца и младежи, настанени в резидентна грижа на територията на София, както и тяхното приобщаване и включване в общността.

Проектът насърчава приобщаването на младежите с увреждания в общността и интегрирането им чрез младежко участие в живота им. Включените дейности в

проекта са изключително фокусирани върху създаване на условия за тези младежи да участват, да имат достъп до всички възможни услуги и да си взаимодействат с персонала и други специалисти. Проектът акцентира върху равенството на младежите с увреждания и тези без. Ще работим за преодоляване на изолацията и намаляване на дискриминацията на основата на уврежданията.

В проекта ще се включат и децата и младежите от Програмата за детско участие към Надежда и домове за децата – клон България. Те чрез своя натрупан опит ще работят заедно с младежите и децата от Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания в София.

Очакваните резултати са:

- Разработен и внедрен механизъм за детско участие*
- Повишена осведоменост относно правата на децата*
- Намаляване на социалната изолация на децата и младежите с увреждания*
- Общата стойност на проекта е **29 716,47 Евро***

Тази книга е нашият начин да покажем, че правата се живеят, защитават се, бориш се за тях, не се изискват.

Всяко дете има място, мечта и глас, който трябва да бъде чул и да бъде уважен и разбран от възрастните.

Създаваме тази книга, защото вярваме в децата и младежите, с които работим – в техния глас, в тяхната сила, в техните мечти. Всеки ден виждаме как едно „не мога“ се превръща в „ще опитам“, как една усмивка променя атмосферата, как едно „благодаря“ стопля цял екип.

Тази книга е нашият общ разказ – на деца, младежи и възрастни, които вървим заедно.

Тя е доказателство, че правата не са просто думи в закон, а живи чувства, преживявания и надежди. С нея искаме да кажем: всяко дете има значение. Всеки младеж има мечта. Всеки глас заслужава да бъде чул и приет от всички значими за младите хора.

И когато вървим един до друг – с обич, доверие и търпение – ние не просто се грижим, а променяме света.

Нашият път през 2025 година

През 2025 година ние от „Надежда и домове за децата“ работихме активно с децата и младежите от Центровете за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания „Христо Ботев“ и „Алеко Константинов“. Често към нашите срещи се присъединяваха и деца от Центъра за деца и младежи без увреждания „Иван Вазов“.

Децата и младежите поеха на вълнуващо пътешествие на участие, творчество и взаимно учене. Проведените арт сесии, обучения и семинари показаха как правата на децата могат да се превърнат в живо преживяване – в цветове, усмивки, приятелства и много нови емоции и учене.

Всичко започна с няколко творчески срещи, в които децата и младежите рисуваха, изразяваха своите чувства, мечти и надежди чрез цветове, символи и усмивки. Изкуството стана език, чрез който всички можеха да говорят свободно – дори онези, които не обичат да говорят с думи. Всяка рисунка беше изповед – сърце, къща, цвете, усмивка – символ на сигурност, грижа, отношения, обич, разбиране и принадлежност.

Персоналът на центровете също се включи с ентузиазъм – защото в онези моменти не бяхме „служители“ и „деца“, а хора, които творят заедно. Всички чувствахме, че сме екип и че всеки има значение, глас, принос и заедно ще се научим как по-добре да участваме и да се включваме в различни дейности.

Събития и споделено учене

Организирахме различни събития, а децата и младежите бяха истински щастливи по време на инициативите „Деца обучават деца“ и „Детски семейни войни“. Част от тях се проведеха извън центровете, което донесе още повече радост и разнообразие. Така опознаваха непознати за тях места, бяха участници и водещи в събитията и ставаха още по-близки с младежите от Програмата за детско и младежко участие на Надежда и домове за децата – клон България.

Тези събития показаха на практика колко е важно да се вярва в силата и възможностите на всяко дете. Младежите влязоха в ролята на обучители – предаваха своите знания, умения и личен опит на връстници от други центрове. Това не беше просто обучение, а истински урок по равенство, самоуважение, подкрепа, мотивация и интеграция.

Всеки участник беше чут и уважен, независимо дали има увреждане, различни способности или трудности. Така всички се убедихме, че когато получим шанс, можем да бъдем активни, уверени и полезни – не само за себе си, но и за другите. Можем да постигнем много, когато имаме среда от приятели, съмишленици и изключително приятни емоции.

Особено силен момент беше срещата, на която децата говориха за ролята на общността и общината – как местната власт може да чува техните нужди и да откликва.

В символичен акт децата изпратиха „ракети с желания“, в които поставиха своите мечти – за по-добър живот, за приятелство, за обич, за възможности, за ново начало и за много игри и забавления.

Това беше не просто игра, а послание: гласът на децата трябва да се чува високо, ясно и с уважение.

В семинара с младежите от дневния център за хора от аутистичния спектър, рисуването с тебешери в парка се превърна в повод за разговор за ежедневието, за нещата, които носят радост и спокойствие. Там се родиха искрени споделяния за любимите моменти, за музиката и за близостта с хората, които ги разбират и приемат. Срещата показва колко е важно всяко дете и всеки младеж да има пространство, в което да бъде себе си – без натиск, без страх, без осъждане.

Какво разбрахме в рамките на реализираните дейности:

От всички тези преживявания се родиха няколко важни осъзнавания, които децата и младежите изразиха по свой начин – чрез усмивки, думи, рисунки, приложения, фигури и жестове:

- Всяко дете има право да бъде чуто. Нашите мнения и чувства имат значение, защото показват кои сме и какво ни е важно.
- Имаме право на творчество и изразяване. Изкуството е нашият глас – то ни помага да споделяме, да лекуваме, да растем и да се развиваме.

- Имаме право да участваме. Да участваме означава да сме част от решенията, които засягат живота ни – в дома, в училище, в общността.
- Имаме право на приятелство и подкрепа. Взаимната грижа и приемането правят света ни по-светъл и по-сигурен. Така можем да променяме видими и значимо.
- Имаме право на равенство. Увреждането не ни прави по-малко способни – то ни прави различни, а различието е сила, когато има разбиране и уважение.
- Имаме право на общност. Да бъдеш част от общност означава да имаш място, където те обичат и където можеш да мечтаеш свободно.

Така, чрез серия от срещи, обучения и творчески дейности, ние не просто говорихме за правата си – ние ги живеехме и вдишвахме в действие.

Научихме се, че правата не са само написани в закони и документи. Те се усещат, когато някой ти подаде четка, когато те изслуша, когато ти позволи да водиш играта, когато ти повярва и когато не спора да те мотивира за по-добри постижения.

Нашата гаранция за правата ни е в това, че ги познаваме, отстояваме и споделяме.

И вярваме, че когато децата и младежите участват, светът става по-добро, по-топло и по-справедливо място за всички.

Тук думите идват от сърцето. Те не са научени и не са коригирани. Те са истински!

В тях има смелост, мечти и надежда. Това са гласовете на децата и младежите, които ни напомнят защо участието има смисъл и защо всяко дете заслужава да бъде чуто.

Гласовете на децата и младежите

Виктория, 18 г.

За мен участието в младежката програма, като застъпник, е много ценно, защото ми дава възможност да погледна живота под различна призма. Често в динамиката на ежедневието ни и вгълбени в собствените си проблеми, забравяме за социалните такива. Това да погледнеш извъд себе си е частицата, която липсва в нашето общество, а тя прави най-голямата разлика. Всеки може да даде нещо на другия, защото всеки има нещо в себе си, което го прави различен и уникален . Точно тези различия не трябва да ни плашат, а да ни обединяват. Възможността да имам гласност и да застъпвам такива теми, прави толкова важно участието ми, а това да носиш идея и мисъл и тя да може не само да бъде чута, но и споделена е безценно.

След като бъдем изслушани обаче идва частта да се уверим, че действително сме били чути и че ще настъпи промяна. За да бъдем сигурни, че нашите права се изпълняват, трябва да са налице няколко ключови условия – на държавно ниво, на обществено ниво и на лично ниво. Механизма за защита и работещи институции, които да го прилагат, са важна част от тази промяна. Това за жалост не е устойчиво решение на проблемите, защото нещата на държавно ниво винаги са динамични. Голямата разлика би дошла от съмосъзнанието на народа. Това да се информираме и да знаем как да реагираме в дадени ситуации и чисто да не бъдем студени и враждебни едни

към други, а обратното - разбиращи и приемствени е разковничето за един добре действащ социум , готов да дава гласност на нередностите по еродирани, възпитани, но настъпателен начин.

Никола – 14 г.

За мен детското участие е най-важното, защото по този начин ние децата показваме, че ни е грижа и че приемаме различието на всяко дете – било то физическо или психическо – защото ние сме деца и единственото което искаме е да сме щастливи и обичани. Затова съм част от младежката група към „Надежда и домове за децата“ – за да мога да карам младежите да се чувстват обични, разбрани и щастливи.

За да имаме гаранция, че нашите права ще бъдат спазвани трябва в министерството не да ходят възрастни „експерти“, “директори на дирекции“ и пр., а деца – които да се самозастъпват и най-важното – да бъдат **чути**. Така, ние ще се пазим взаимно, а няма да поверяваме щастието си на някакви чиновници, за които сме просто числа в поредната екселска таблица.

Боян 18 г

Твърдо вярвам, че децата трябва да могат сами да решават какво да правят, когато са малки, и как да пораснат, за да станат това, което искат. Тази програма предлага най-доброто приложение, което помага на децата да осъзнаят по-добре разликите между хората, които нямат

значение. За младите хора е много важно да могат да разбират другите по начин, по който дори възрастните не могат.

В България понякога хората говорят за корумпираното правителство, което не спазва правилата, което прави хората, живеещи тук, уязвими. Това води до липса на сигурен начин за реализиране на нашите права. Това може да е мнението на всички, но истината е, че ние, хората, можем да направим най-голямата промяна. Можем да постигнем всичко, като помагаме на другите с техните проблеми, и именно затова тази програма е успешна, като децата помагат от сърце. Нашите права са едно от най-важните неща, които съществуват, и те се защитават от нас и само от нас. За да бъдат спазени нашите права, сърцата ни трябва да бъдат отворени за промените и за невероятната възможност да говорим с хора с различни проблеми.

Рая 18 г

За мен детското и младежкото участие означава да имам право и реална възможност да изразявам мнението си по въпроси, които ме засягат, и то да бъде чувано и вземано предвид от личности с по-висока длъжност. Вярвам, че младежкото мнение от изключителна важност, тъй като младата част на обществото има правото да отговаря за собственото си бъдеще. Когато децата и младите хора участват, те се чувстват значими, уверени и в тях се развиват умения, които ще им помогнат да се превърнат в едни активни граждани в бъдеще.

За да има реална гаранция, че нашите права ще се изпълняват, е необходимо те да бъдат ясно познани както от децата и младите хора, така и от възрастните. Според мен е от голямо значение мнението на младите хора да бъде уважавано, а не пренебрегвано, и да има постоянен диалог между институциите и младите. Вместо мнението на младите единствено да бъде изслушвано, то трябва да бъде вземано предвид. Само когато има реално прилагане на тези промени, можем да сме сигурни, че правата ни да бъдем изслушвани няма да останат само записани на хартия.

Надя 16 г

Участието ми предоставя възможността да се науча да присъствам в гражданското общество. За младите хора е важно да влияят и да взимат решения, не само когато са минали определена възраст, а в процеса на развитието си

За да има гаранция, че нашите права ще се изпълнят, трябва да има съответстващо законодателство, контролиращи органи и поддържащи организации, които да разясняват правата, да обучават и да помагат при различни житейски проблеми.

Сашко 16 г.

За мен детското и младежко участие означава ние младите да имаме правото да изказваме своето мнение и то да бъде чуто. Важно е защото така имаме шанс да бъдем чути от възрастните и да участваме в промените, които ни засягат.

За да се изпълняват правата ни, трябва всички училища, институции и възрастни да ги спазват. Нужно е и ние да знаем правата си и да има към кого да се обърнем, ако нещо бъде нарушено.

Емма 18 г.

За мен детското участие е привилегия и удоволствие. Радвам се да участвам в добри каузи, свързани с деца, лишени от условията и подкрепата, които заслужават. Като човек, който ги има, разбирам от какво значение са и имам желание да помогна за постигане на равноправие в условията и правата на всички деца.

С малко хора такава цел не би могла да бъде постигната, затова присъединяването на още деца/подрасващи, които са обединени от общи цели и желание да помогнат на други, е начинът, по който е възможно да се осъществи и гарантира промяната. Разпространяването на различните дейности чрез социалните мрежи е още един начин за привличане на още хора

Илияна

Обичам да общувам с други деца и младежи, приятно е. Забавляваме се и рисуваме заедно.

Емо

Искам да дойдат в Центъра моите приятели, да си говорим и да се смеем заедно. Обичаме да пеем и да танцуваме.

Лепи

Кога пак ще се видим и ще играем заедно

Ани

Искам и аз да рисувам и да правя картички с вас.

Роси

Чакам си приятелите и ще танцуваме заедно и ще се смеем.

Гергана

Пак ще дойдете и заедно ще творим и ще си говорим.

Дани

Хубаво е като идвате и така си намирам нови приятели и заедно правим различни неща.

Ние, децата и младежите от Програмата за детско участие предлагаме следния механизъм за детско и младежко участие.

Това се случи в рамките на проект „Участвай сега!“, който се изпълнява в рамките на проект INSPIRE: Подобряване на националната подкрепа за превенция, интервенция, и отговор на насилието над деца, и овластяване на жертвите и е съфинансиран от Европейския съюз и фондация „Работилница за граждански инициативи“ (ФРГИ) и теренните инициативи с децата и младежите от Програмата за детско участие на Надежда и домове за децата – клон България, Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) „Христо Ботев“, ЦНСТ „Алеко Константинов“ и младежи от Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) с аутистичния спектър, се разработи настоящият механизъм.

Ето няколко основни стъпки, които ние предлагаме:

- **Поставяне на основата** – за нас е важно да оцените нашите нужди и възможности; това може да стане чрез анкети и проучвания: индивидуални интервюта.

- **Образование и обучение**

Обучение за правата и отговорностите: Ние, Децата и младежите трябва да сме информирани за: своите права; правото ни на мнение; възможностите за участие.

- **Осигуряване на платформи за участие**

Искаме да има програми, които да включват представители на различни възрастови групи и интереси. Да се създават онлайн платформи и приложения, които позволяват на младите хора да изразяват своето мнение, да участват в дебати или да предлагат идеи за проекти.

➤ ***Подкрепа от институции***

Да имаме връзка с власти на държавата, които могат да създадат възможности за процеси на вземане на решения и осигуряване на обучение за възрастните.

➤ ***Основни идеи***

Децата трябва да бъдат включени в решаване на проблеми като: социални теми, образование, здравеопазване и други. Организиране на събития и благотворителни кампании.

➤ ***Постоянна подкрепа***

Ролята на възрастните е да подкрепят и насърчават децата да изразяват мнението си.

➤ ***Включване***

Важно е за нас механизмите за участие да са достъпни за всички деца.

➤ ***Примерни инициативи и формати за участие***

Ние искаме младежки парламенти; организиране на онлайн гласувания или анкети.

➤ ***Партньорства***

Искаме да може да се създават партньорства с детски и

младежки организации, училища, университети, национални власти.

Важно е за нас:

- ✓ Да ни слушате и да чувате това, което казваме
- ✓ Да ни се доверите
- ✓ Да ни привлечате за съмишленици, в това, което правите
- ✓ Да създавате благоприятна среда и да ни насърчавате да бъдем креативни
- ✓ Да се забавлявате, докато работите с нас
- ✓ Да бъдете честни и искрени с нас
- ✓ Да общуваме помежду си
- ✓ Да ни дадете възможност да бъдем активни

Стандартите на базата, на които създадохме този механизъм е по Конвенцията на ООН за правата на детето.

Ето ги стандартите за смислено и етично детско участие:

- 1. Прозрачно и информативно**
- 2. Доброволно**
- 3. Уважително**
- 4. Уместно**
- 5. Подходящо за деца**
- 6. Включващо**
- 7. Подкрепено с обучения**
- 8. Безопасно**
- 9. Отговорно**

Какво направихме в рамките на проекта – Малко цифри:

- Потърсихме мнението на децата и младежите в 7 индивидуални интервюта и 4 фокус групи с 28 деца и младежи
- 2 сесии за обратна връзка с 16 деца и младежи от 2-те ЦНСТ
- Разработихме Механизъм за детско и младежко участие и подготвихме и Детска версия
- Включихме се в среща на Съвета на децата към Държавната агенция за закрила на детето и представихме проекта
- Привлякохме участници в проекта от 135 СУ „Ян Амош Коменски“
- Проведохме 2 семинара с персонала на Центровете
- Пилотирахме модела чрез провеждането на 14 сесии с децата и младежите от Центровете и от Програмата за детско и младежко участие
- Разработихме радио спот, който бе част от две радиа
- Проведохме обучение „Деца обучават деца“
- Организирахме две събития „Детски семейни войни“
- Проведохме 7 срещи с всички заинтересовани страни
- Създадохме тази Книга – Нашите права са нашата гаранция
- Организирахме Заключителен семинар „Нашият глас е важен“
- Подобрихме комуникацията и координацията на екипите в Центровете
- Създадохме условия за интеграция и включване на младежите, която да е още по-видима

- Повишена информираност по отношение на детското и младежкото участие
- Подобрихме взаимодействието между децата и младежите от Центровете и децата и младежите от Програмата за детско участие към НДД – България
- Споделени дейности за подобряване на комуникативните способности на децата и младежите от Центровете

Заключение

Тази книга е повече от разказ за един проект. Тя е следа от доверие, съпричастност и споделен път, в който децата и младежите не са наблюдатели, а активни участници.

Участието не е привилегия – то е право. И когато децата и младежите участват, светът става по-добър, по-топъл и по-справедлив. Това е нашата кауза. Това е нашата надежда. Това е нашата гаранция.

Нашите емоции в снимки

**НАДЕЖДА
И ДОМОВЕ
ЗА ДЕЦАТА
БЪЛГАРИЯ**

 **ФОНДАЦИЯ
РАБОТИЛНИЦА
ЗА ГРАЖДАНСКИ
ИНИЦИАТИВИ**

 **Съфинансирано от
Европейския съюз**

**НАДЕЖДА
И ДОМОВЕ
ЗА ДЕЦАТА
БЪЛГАРИЯ**

 **ФОНДАЦИЯ
РАБОТИЛНИЦА
ЗА ГРАЖДАНСКИ
ИНИЦИАТИВИ**

подкрепяме инициативните

 **Съфинансирано от
Европейския съюз**

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

Участвай сега!

Съфинансирано от Европейския съюз

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

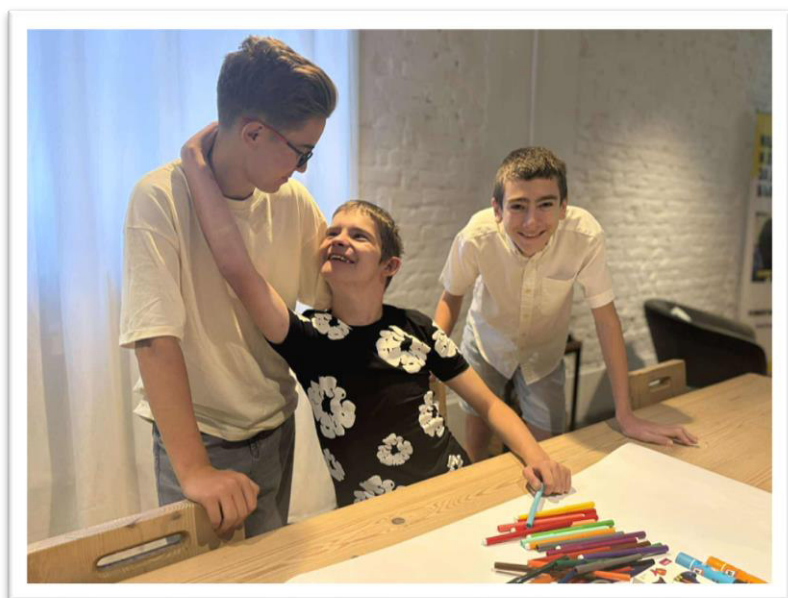

Съфинансирано от Европейския съюз

**НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА
ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ** ♥

Съфинансирано от
Европейския съюз

**НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА
ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ** ♥

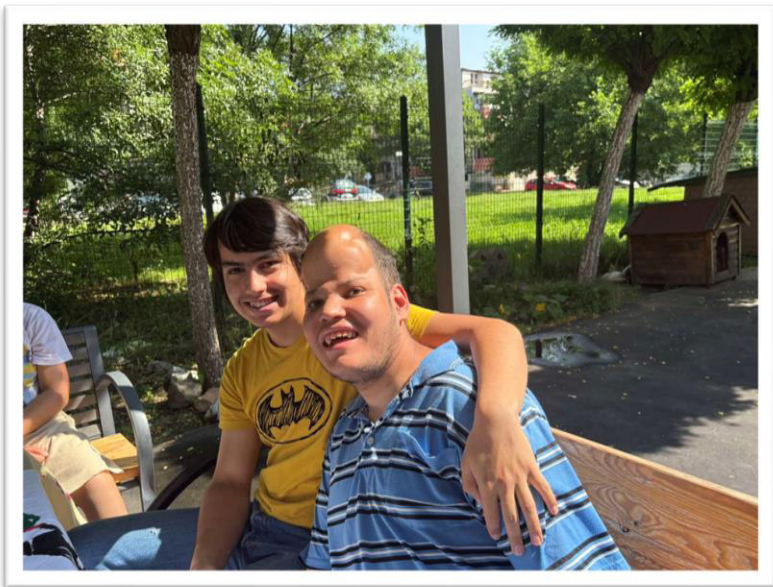

ФОНДАЦИЯ
РАБОТИЛНИЦА
ЗА ГРАЖДАНСКИ
ИНИЦИАТИВИ

пoлнoтeлeнo и нeкoмeрцaнтнo

Съфинансирано от
Европейския съюз

**НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА
ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ** ❤️

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

Контакти:

„Надежда и домове за децата“ – клон България
1504 София

ул. „Проф. Милко Бичев“ №1, ет. 1, ап. 2

e-mail: office.hhc.bg@gmail.com

website: www.hopeandhomesbg.com

facebook: Hope and Homes for Children – Bulgaria

НАДЕЖДА И ДОМОВЕ ЗА ДЕЦАТА БЪЛГАРИЯ

„Този документ е създаден в рамките на проект „Участвай сега!“, съфинансиран от Европейския съюз и фондация „Работилница за граждански инициативи“ (ФРГИ). Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз и ФРГИ. Нито Европейският съюз, нито ФРГИ могат да бъдат държани отговорни за тях.“

